

Streszczenie w języku polskim rozprawy doktorskiej pt. „Aksjologiczne podstawy działalności innowacyjnych placówek przedszkolnych” napisanej przez Agnieszkę Podbilską-Kłosowską w Katedrze Wczesnej Edukacji pod kierunkiem promotora prof. UMCS dr hab. Jolanta Andrzejewska, promotor pomocniczy dr Małgorzata Centner-Guz

Niniejsza praca poświęcana jest problematyce innowacji oświatowych i podstaw aksjologicznych tych wdrożeń.

W badaniach szczegółowo zaznajomiono się z działalnością innowacyjną publicznych przedszkoli, którą poddano wieloaspektowej i wieloetapowej analizie. Skoncentrowano się również wokół podstaw aksjologicznych zarówno kadry pedagogicznej innowacyjnych oraz nieinnowacyjnych przedszkoli publicznych, jak również treści aksjologicznych wybrzmiały z regulującej ich działalność dokumentacji.

Podczas trzech etapów badań empirycznych autorka pracy zaznajomiła się z prowadzoną działalnością innowacyjnych przedszkoli (analizując dokumentację prowadzoną w ramach podejmowanych działań, a także prowadząc obserwację uczestniczącą). Szczegółowa analiza zapisów dokumentacji innowacyjnych oraz nieinnowacyjnych placówek przedszkolnych pozwoliła na odczytanie wartości, które przyświecały gronu pedagogicznemu tworzącemu zapisy zawarte w statutach oraz koncepcjach pracy przedszkoli. Wykorzystanie wystandaryzowanego narzędzia badawczego PVQ-RR-f S. H. Schwartza (w polskiej adaptacji J. Ciecucha) pozwoliło na przeprowadzenie badań zarówno wśród innowacyjnych, jak i nieinnowacyjnych nauczycieli i dyrektorów, a następnie ukazanie preferowanych przez nich wartości. Całość badań dopełniły indywidualne wywiady prowadzone z nauczycielami i dyrektorami innowacyjnych placówek przedszkolnych w celu poznania opinii respondentów na temat przyczyn i korzyści podejmowanych działań innowacyjnych. Uzyskane wyniki poddane zostały analizie ilościowej oraz jakościowej tworząc obraz innowacyjnych (a także nieinnowacyjnych) placówek przedszkolnych zlokalizowanych na terenie województwa podkarpackiego.

Celem praktycznym pracy było opracowanie, zebranych w drodze analiz empirycznych, działań innowacyjnych w przedszkolach Podkarpacia, które można uznać za inspirujące przykłady dobrych praktyk oświatowych.

Struktura pracy składa się z części teoretycznej i praktycznej. Praca ma sześć rozdziałów. W pierwszych trzech zawarto rozważania teoretyczne dotyczące wartości, edukacji przedszkolnej oraz działalności innowacyjnej. Rozdział 1 porusza zagadnienia

związane z aksjologicznymi uwarunkowaniami edukacji. Przedstawione w nim zostały wartości oraz ich klasyfikacje. Następnie omówiono wartości w świetle wybranych nauk humanistycznych i społecznych. Kolejnym punktem rozważań uczyniono hierarchię wartości. Jako ostatnie zaprezentowane zostały dociekania odnoszące się do procesu wychowania ku wartościom w edukacji przedszkolnej.

Rozdział 2 ukazuje edukację przedszkolną w Polsce. Rozpoczyna się od zarysowania istoty oraz kształtowania się edukacji przedszkolnej w Polsce. Kolejno przedstawione zostały: regulacje prawne związane z działalnością przedszkoli w Polsce; a także cele, funkcje i zasady wychowania przedszkolnego; wybrane metody pracy w przedszkolu.

Rozdział 3 przedstawia innowacje w przedszkolach. Po wprowadzeniu zaprezentowano w nim instrumentarium pojęciowe związane z innowacjami, innowacjami pedagogicznymi oraz rodzajami innowacji pedagogicznych. Kolejne podrozdziały odnoszą się do twórczości pedagogicznej nauczycieli; nowatorstwa pedagogicznego; szkół, klas oraz programów autorskich; regulacji prawnych związanych z prowadzeniem innowacji pedagogicznych; a także kontekstu związanego z osobami nauczycieli i dyrektorów przedszkoli, jako twórcami działalności innowacyjnej. Końcowe refleksje skupiają się na indywidualnych preferencjach wartości nauczycieli oraz dyrektorów w kontekście prowadzonej przez nich działalności innowacyjnej.

Rozdział 4 stanowi metodologię prowadzonych badań. Określono w nim przedmiot i cel badań; a także problemy badawcze, zmienne i wskaźniki. Omówiono tu metody, techniki i narzędzia badawcze, które wykorzystano do zgromadzenia materiały badawczego oraz procedury prowadzonych analiz. Rozdział zamyka charakterystyka terenu badań, doboru próby i badanych osób.

Dwa końcowe rozdziały stanowią analizy uzyskane na podstawie zebranego materiału empirycznego zarówno z badań ilościowych, jak i jakościowych. Rozdział 5 poświęcony został innowacjom. Zawiera szczegółowy raport z trzech etapów badań, na który składa się analiza jakościowa indywidualnych wywiadów z nauczycielami i dyrektorami (ukazująca przyczyny rozpoczęcia prowadzenia działalności innowacyjnej w badanych przedszkolach, rodzaje prowadzonych innowacji, opis prowadzonych działań, liczbę dzieci objętych innowacją pedagogiczną oraz korzyści wynikające z faktu prowadzenia tego typu działalności w odniesieniu do pięciu obszarów: dzieci, nauczycieli, dyrektorów, rodziców oraz przedszkoli jako instytucji i organizacji).

Rozdział 6 ukazuje aksjologiczne uwarunkowania innowacji pedagogicznych w świetle badań własnych. Zostały zaprezentowane w nim wyniki prowadzonych analiz

(zarówno ilościowych, jak i jakościowych) uzyskanych podczas indywidualnych badań poszczególnych respondentów grona pedagogicznego przedszkoli; jak również wybrzmiały z analizowanej dokumentacji. Rozdział otwiera prezentacja preferowanych wartości dyrektorów oraz nauczyciel innowacyjnych oraz nieinnowacyjnych przedszkoli przeprowadzona w różnych konfiguracjach. Następnie przedstawiona została rozbudowana analiza wartości odczytanych z misji, wizji oraz celów każdego przedszkola.

Z analizy materiału badawczego wynika, że prowadzone innowacje dotyczyły różnych obszarów, miały najczęściej charakter programowy lub organizacyjno- metodyczny oraz w znacznym zakresie były kontynuowane w kolejnych latach. Nauczyciele i dyrektorzy podawali liczne korzyści prowadzonych wdrożeń dla samych dzieci, pracowników i pozycji placówki w społeczności. Odnośnie aksjologicznych podstaw wartości preferowanych przez personel pedagogiczny w badanych przedszkolach i wartości odczytanych z dokumentów regulujących ich pracę otrzymano interesujące wyniki (często zbliżone, jednak z różnicami w poszczególnych zakresach).

Magdalena Podbiśle-Kosowska